

Statens institutionsstyrelse får kritik bl.a. för att ha dröjt drygt två veckor med att fatta ett myndighetsbeslut angående en begäran om utlämnande av allmänna handlingar

Beslutet i korthet: Efter att en person nekats att ta del av vissa handlingar begärde han hos Statens institutionsstyrelse (SiS) att få myndighetens beslut angående den saken. Det tog drygt två veckor för SiS att fatta sitt beslut.

JO uttalar i det här beslutet att skyndsamhetskravet i tryckfrihetsförordningen måste beaktas även när det gäller myndighetens beslut i frågan. Trots SiS bedömning att den aktuella rättsfrågan var komplex och av principiell karaktär kommer JO fram till att handläggningstiden i det här fallet var för lång. SiS får därför kritik för dröjsmålet med att meddela sitt myndighetsbeslut, men också för att i ett e-postmeddelande ha lämnat missvisande information om skyndsamhetskravet vid myndighetens prövning.

Anmälan

I en anmälan som kom in till JO den 11 april 2024 klagade AA på Statens institutionsstyrelse (SiS). Han uppgav bl.a. följande. Han begärde att få del av de beslut som låg till grund för att en viss person hade varit föremål för vård hos SiS med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga. SiS meddelade honom att sekretess gäller för uppgiften om en person är eller har varit föremål för vård hos SiS. Han begärde därefter, den 3 april 2024, att få myndighetens beslut angående den saken, men han har ännu inte fått det.

I en komplettering den 18 april 2024 framförde AA att han fortfarande inte hade fått ett myndighetsbeslut från SiS. Till sin komplettering fogade han också ett e-postmeddelande i vilket SiS svarade på hans fråga om varför det tar lång tid att handlägga hans begäran om att få ett myndighetsbeslut. I e-postmeddelandet angav SiS bl.a. följande.

För det slutliga beslutet gäller inte samma skyndsamhetskrav. Vi kommer dock såklart återkomma med ett beslut så snart det är möjligt.

Utredning

JO begärde att SiS skulle yttra sig över det som framfördes i anmälan beträffande tiden det tog för myndigheten att fatta sitt myndighetsbeslut efter att AA hade begärt det. Myndigheten skulle också besvara ett antal frågor.

SiS angav bl.a. följande i sitt yttrande. AA:s begäran om ett myndighetsbeslut kom in den 3 april 2024. SiS expedierade beslutet via e-post den 19 april 2024. Både tjänstemannabeskedet och ärendet om myndighetens beslut har hanterats med förtur och utifrån skyndsamhetskravet. Handläggningstiden har inte varit oskäligt lång med hänsyn till att rättsfrågan var komplex och innefattade ställningstaganden av principiell karaktär. När det gäller ärenden om myndighetsbeslut måste det, trots skyndsamhetskravet, finnas skäligt rådrum för myndigheten att göra ett grundat ställningstagande i frågan. Det besked som gavs AA angående att inte samma skyndsamhetskrav gäller när det kommer till myndighetens beslut är olyckligt formulerat.

Till sitt yttrande fogade SiS sitt myndighetsbeslut. Som skäl för beslutet angav SiS bl.a. följande.

En uppgift om att en enskild vårdas eller har vårdats vid SiS är en sådan uppgift om enskilds personliga förhållanden som omfattas av socialtjänstsekretess. SiS kan därför aldrig bekräfta eller dementera att en enskild befinner sig, eller har befunnit sig, hos SiS. Om SiS skulle lämna ut en socialnämnds eller förvaltningsrätts beslut om vård, eller bekräfta att sådana finns hos SiS, skulle det även indikera att en individ har placerats på ett av SiS särskilda ungdomshem. SiS bedömer mot den bakgrunden att sekretess enligt 26 kap. 1 § OSL gäller för uppgiften, trots undantaget i 26 kap. 7 § OSL (jfr Kammarrätten i Stockholms dom den 19 juni 2023 i mål nr 3126-23). Mot denna bakgrund kan SiS varken bekräfta eller dementera att begärda beslut finns hos SiS och därför avslås din begäran.

AA kommenterade SiS yttrande.

Bedömning

Grundläggande regler om allmänna handlingars offentlighet och utlämnande av sådana handlingar finns i 2 kap. tryckfrihetsförordningen, TF. Enligt dessa bestämmelser har var och en rätt att ta del av en handling som förvaras hos en myndighet om den är inkommen till myndigheten eller är upprättad där, förutsatt att den inte omfattas av sekretess (2 kap. 1–4 §§ TF).

Den som begär ut en allmän handling som får lämnas ut ska genast eller så snart det är möjligt och utan avgift få ta del av handlingen på stället (2 kap. 15 § TF). Den som önskar ta del av en allmän handling har även rätt att mot en fastställd avgift få en kopia av handlingen (2 kap. 16 § TF). En sådan begäran ska behandlas skyndsamt.

JO har i flera beslut uttalat att ett besked i en utlämnandefråga normalt bör lämnas samma dag som framställningen gjordes. Någon eller några dagars fördröjning kan dock godtas om det är nödvändigt för att ta ställning till om ett utlämnande får ske. Ett visst ytterligare dröjsmål kan vara ofrånkomligt om

framställningen avser eller kräver genomgång av ett omfattande material (se t.ex. JO 2018/19 s. 298, dnr 6579-2016).

För det fall en begäran om att få ta del av en handling helt eller delvis inte kan tillmötesgå, ska den som har gjort framställningen underrättas om detta. Han eller hon ska också informeras om möjligheten att begära myndighetens prövning och att det krävs ett skriftligt beslut av myndigheten för att beslutet ska kunna överklagas (6 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen [2009:400], OSL). Även när det kommer till myndighetens beslut i frågan, måste det i tryckfrihetsförordningen uppställda skyndsamhetskravet beaktas (JO:s beslut den 22 mars 2012, dnr 1981-2011).

I det här fallet begärde AA den 3 april 2024 ett myndighetsbeslut. SiS fattade, och expedierade, beslutet först den 19 april 2024. Det tog alltså drygt två veckor för SiS att göra detta. Som jag har redogjort för ovan måste skyndsamhetskravet i tryckfrihetsförordningen beaktas även när det gäller myndighetens beslut. Utgångspunkten är därför enligt min uppfattning att den aktuella handläggningstiden var för lång.

Som skäl för den aktuella handläggningstiden har SiS uppgett att rättsfrågan var komplex och av principiell karaktär. Noggranna avvägningar måste naturligtvis alltid göras när det är fråga om huruvida en uppgift omfattas av sekretess eller inte. Vilken handläggningstid som är godtagbar får bedömas utifrån omständigheterna i det enskilda fallet.

SiS har inte närmare redogjort för varför den aktuella rättsfrågan var komplex och av principiell karaktär. Jag har utifrån det underlag jag har tillgång till dock svårt att se rättsfrågan på det sättet, men finner inte tillräcklig anledning att frånga SiS bedömning i det här fallet. Oavsett hur det förhåller sig med den saken, kan jag konstatera att SiS avslog AA:s begäran i dess helhet. Det var alltså inte fråga om annat arbete med AA:s begäran – t.ex. genomgång av ett stort antal handlingar eller omfattande maskning av handlingar – än att fatta det aktuella myndighetsbeslutet. Trots SiS bedömning av rättsfrågans komplexitet bedömer jag att en handläggningstid om drygt två veckor var för lång. Den långa handläggningstiden medförde en fördröjning för AA att få SiS beslut prövat i domstol, vilket inte är godtagbart.

Jag kan vidare konstatera, utifrån det jag har redogjort för ovan, att det svar som SiS gav AA via e-post om skyndsamhetskravet vid myndighetens prövning var missvisande.

SiS förtjänar mot angiven bakgrund kritik för såväl sitt dröjsmål med att meddela sitt myndighetsbeslut som för sitt missvisande svar.

Det som i övrigt har kommit fram i ärendet föranleder ingen åtgärd eller något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas.

Beslutet har fattats av JO Thomas Norling. Dokumentet har fastställts digitalt och har ingen underskrift.

Seniora rättssakkunniga Eric Wahlberg har föredragit ärendet och biträdande kanslichefen Marcus Agnvall har deltagit i beredningen.